

І. В. Бурова,

зав. інформаційно-бібліографічного відділу

Інтеграція університетських наукових видань до світового наукового простору

У статті проаналізовано досвід роботи бібліотеки ВНЗ з науковими виданнями університету. Розглянуто основні міжнародні бази даних, доступні українським науковим виданням. Визначено роль бібліотеки в їх інтеграції до світового наукового простору.

Ключові слова: *бібліотеки ВНЗ, НБ МДУ, наукові періодичні видання, світовий науковий простір, міжнародні наукометричні бази.*

Зміни, що відбуваються у сучасному світі, підштовхують наукові бібліотеки до переоцінки їхньої ролі у діяльності ВНЗ. Сьогодні університетські бібліотеки стають невід'ємною частиною не лише інформаційної діяльності, а й системи наукової комунікації наукового закладу. Вони виступають посередником у процесі поширення наукового знання, що генерується університетами, починаючи від інформаційного супроводу його створення, до поширення та використання. Зокрема, тієї наукової інформації, що публікується в університетській науковій періодиці.

У 2012 році Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України видало накази № 1111 «Про опублікування результатів дисертацій доктора і кандидата наук» та № 1112 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України». Ці документи стимулювали ВНЗ та їх наукові бібліотеки до більш активних дій з інтеграції наукових періодичних видань у світовий

наукових простір, а саме до міжнародних наукометричних баз даних, наукових електронних бібліотек, репозитаріїв тощо. Цей напрямок став одним з пріоритетів у діяльності НБ МДУ.

МДУ видає збірник наукових праць «Вісник Маріупольського державного університету» у 5 серіях: «Філологія», «Історія. Політологія», «Економіка», «Право», «Філософія, культурологія, соціологія» (далі – «Вісник МДУ»). Бібліотека з самого початку приймала безпосередню участь у створенні цього видання. Так, інформаційно-бібліографічним відділом НБ МДУ у 2011 році, за вимогами наказів МОНУ було розроблено уніфікований макет оформлення вихідних даних за ДСТУ 4861:2007 «Видання. Вихідні відомості» на усі серії збірників наукових праць «Вісник МДУ» (обкладинка, титульна сторінка, зворот титулу, остання сторінка). За ДСТУ 7152:2010 «Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках» розроблено макет видавничого оформлення статей у «Вісниках МДУ» та складу і розміщення елементів змісту цих видань. Зроблено технічне редагування усіх випусків «Вісників МДУ» 2011 року. Розроблено шаблон макету видання.

Співробітники бібліотеки приймали участь у роботі ряду документів, що регулюють діяльність редколегій, редакційну політику видання та вимоги до авторів:

- Положення про наукові фахові видання Маріупольського державного університету;
- Порядок відбору та рецензування авторських наукових статей для публікації їх у науковому виданні «Вісник Маріупольського державного університету»;
- Вимоги до оформлення наукових статей.

За участю бібліотеки усі серії видання отримали міжнародний серіальний номер ISSN, що є засобом ідентифікації, необхідним елементом вихідних даних періодичних видань. Його наявність є обов'язковим для включення

видання у будь-які міжнародні бази даних або електронні бібліотеки. Кожний випуск має індивідуальний штрих-код.

Бібліотекою здійснюється інформаційне супроводження видання: присвоєння УДК до статей «Вісника МДУ», перевірка пристатейних списків літератури на відповідність вимогам ДСТУ 7.1:2006 «Библиографическая запись. Библиографическое описание». Редагування списків згідно ДТСУ. Уся ця підготовча діяльність дала змогу розпочати роботу з інтеграції видання до вітчизняних та міжнародних інформаційних систем.

Щоб українська наукова спільнота змогла отримати доступ до «Вісника МДУ», з 2012 р. усі серії передаються до одного з найбільших цифрових архівів наукових праць – інтернет-порталу «Наукова періодика України» на сайті Національної бібліотеки України. Електронні копії видання оброблюються згідно з технічними вимогами та передаються на зберігання до НБУВ ім. В. І. Вернадського.

У 2013 р. було проведено роботу з реєстрації усіх серій видання «Вісник МДУ» у міжнародній наукометричній базі *Index Copernicus* (Польща). Index Copernicus здійснює індексування, оцінювання наукової якості журналів, а також є платформою для наукового співробітництва та виконання спільних наукових проєктів. Щорічно у співробітництві з відповідальними секретарями усіх серій видання заповнюється анкета, запропонована наукометричною базою. Також щорічно отримуються результати оцінювання, які ретельно аналізуються та використовуються для покращення якості видання. Вступ до Index Copernicus дозволив ознайомити з виданнями університету зарубіжну наукову спільноту.

У 2014 р. було заключено договір між МДУ та наукометричною базою *РИНЦ* (Російський індекс наукового цитування), РФ) з приводу включення до наукометричної бази усіх серій «Вісника МДУ». Це надало можли-

вість зробити видання доступним для великої слов'яно-мовної наукової аудиторії. На цьому етапі було створено робочу групу з 3-х співробітників для підготовки видання відповідно до вимог РІНЦ. До складу групи увійшли співробітники інформаційно-бібліографічного відділу та відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення. Задля цього було опановано методику роботи у спеціалізованій програмі, що була надана РІНЦ. До кожної статті за затвердженою схемою надається інформація: про автора (фамілія, ім'я, по батькові, місце роботи, науковий ступінь, посада, адреса електронної пошти), дані про статтю (назва, анотація, ключові слова), індекс УДК та список використаної літератури, оформлений згідно вимогам РІНЦ. Інформація надається трьома мовами: російською, англійською та мовою оригіналу; також додається копія статті в форматі pdf.

Наукометричний апарат РІНЦ включає інструментарій для підрахунку імпаکت-факторів журналів за версією РІНЦ, індексів цитування вчених та організацій, індексів Хірша. Наявний повнотекстовий доступ до випусків видання на сайті РІНЦ та можливий пошук статей з них за допомогою пошукового апарату наукометричної бази. Бібліотека регулярно відстежує та аналізує результати індексування.

Наступним кроком в інтеграції наукових видань МДУ до світового наукового простору було включення усіх серій «Вісника МДУ» до наукової електронної бібліотеки *КіберЛенінка* (РФ). Ця наукова електронна бібліотека працює на засадах відкритого доступу (Open Access), забезпечуючи безкоштовний оперативний повнотекстовий доступ до наукових публікацій. Її керівництво проголошує своїми основними завданнями популяризацію науки, суспільний контроль якості наукових публікацій, розвиток сучасного інституту наукової рецензії та підви-

щення цитування. За даними міжнародного рейтингу «Webometrics. Ranking Web of Repositories» вона входить до топ-30 світових електронних сховищ наукових публікацій, є третьою у світі електронною бібліотекою за ступенем видимості матеріалів у пошуковій системі **Google Scholar**. Завдяки співробітництву з цією електронною бібліотекою «Вісник МДУ» у повнотекстовому варіанті включено до наступних репозитаріїв наукової інформації:

- **WorldCat** – найбільша у світі бібліографічна база даних, у створенні якої приймає участь більш ніж 72 тис. бібліотек з 170 країн світу;
- проєкт **Coціonem** – російська наукова інформаційна система, яка є складовою частиною міжнародної онлайнової наукової інфраструктури;
- пошукова служба **BASE** (Німеччина), яка є одним з найпотужніших постачальників актуальних даних про наукові публікації європейських вчених;
- реєстр репозитаріїв відкритого доступу **ROAR** та довідник репозитаріїв відкритого доступу **OpenDOAR** (Великобританія);
- міжнародна спеціалізована наукометрична БД Research Papers in Economics (**RePEc**);
- **OpenAIRE** – проєкт доступу до результатів здійснених на території європейських держав наукових досліджень, у т.ч. до тих, які фінансуються Європейським Союзом, Європейською комісією, а також проводяться в рамках програми «Горизонт-2020» (Великобританія).

Під час роботи співробітники інформаційно-бібліографічного відділу та відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення оволоділи різними аспектами ділового листування, розширеними можливостями MS Word, Acrobat Reader, наданого РІНЦ «Articulus» та інших програм і сервісів, а також формуванням бібліографічної культури періодичних видань університету.

Зараз НБ МДУ активно працює над пошуком подальших шляхів інтеграції наукових видань університету до світового наукового співтовариства. У цьому напрямку стали у нагоді профільні семінари з даної теми, що регулярно проводяться в Україні. Зокрема, в 2015 р. співробітники бібліотеки прийняли участь у семінарі-практикумі «Розвиток журналу: від ВАК до Scopus», який відбувся у м. Львові. На семінарі було розглянуто наступні питання:

- міжнародні традиції та стандарти для наукового журналу;
- особливості індексування в різних базах даних наукової інформації;
- досвід видання, індексованого наукометричною базою даних Scopus.

У далекій перспективі основним напрямом НБ МДУ бачить інтеграцію видань університету до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science.

Список використаної літератури

1. Бахчиванжи Г. П. Інформаційно-аналітичний сектор університетської бібліотеки [Електронний ресурс] / Г. П. Бахчиванжи // Вісник Одеського національного університету. Сер.: Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство. – 2014. – Т. 19, Вип. 1. – С. 93–100. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_bbk_2014_19_1_9.
2. Колесникова Т. А. Интеграция украинской отраслевой научной периодики в мировое научно-информационное пространство: проблемы и решения [Электронный ресурс] / Т. А. Колесникова // Наука та прогрес транспорту. Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – 2013. – № 6. – С. 7–22. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuzt_2013_6_3.
3. Колесникова Т. Науково-видавнича модель «Library Publishing» в університетських бібліотеках України та світу / Т. Колесникова, А. Миргородська // Вісник книжкової палати. – 2015. – № 3. – С. 24–28.

ББК 91
УДК 012

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою наукової бібліотеки
Маріупольського державного університету
(протокол № від . .2016 р.).*

НЗ4 Науково-дослідна діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету : матеріали IV науково-методичного семінару. 25 лютого 2016 р. / ред. А. П. Шакула. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 149 с.

У виданні представлено матеріали і статті співробітників наукової бібліотеки Маріупольського державного університету з науково-дослідної роботи за 2015 р.

Видання може стати в нагоді як співробітникам бібліотек, так і всім, кого цікавить діяльність вузівської бібліотеки.

ББК 91
УДК 012